

31 MAY 1976
LİSE-der bülteni
DEMOKRATİK ORTA ÖĞRENİM KAVGAMIZDA İLERİ

15 Günde Bir Çıkar Yıl 1 Sayı 3 15/2/1976 Fiyatı 150 Kr.

kuruş

İÇİNDEKİLER

Devrimci Felsefe Nedir?	(3 - 10)
Bir Belge	(13 - 18)
Ortaöğrenim Gençliğinin Eylem Birliği İçin İleri	(19 - 23)
Diyarbakır Lise-Der Bildirisi	(23 - ...)

LİSE-DER BÜLTENİ SAYI : 3

Sahibi ve Sorumlusu : İSMAİL YOLDAŞ

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sok.
Mithatpaşa Cad. 2/11
Yazışma Adresi : P.K. 681

DEVİRİMCİ FELSEFE NEDİR?

Bugün bizlere, sosyolojiden tarihe, mantıktan ahlak dersine kadar burjuva ideolojisi öğretilmektedir. Hakim sınıflar bizleri bu ideolojiyle şartlandırıp **halkımızın kurtuluş mücadelesinden** koparmaya çalışıyorlar. Bizlerin görevi ise halkımızın bu mücadelesinin yanında aktif bir biçimde yer almaktır. Bu görevi doğru olarak yerine getirebilmemiz için ilk adım, devrimci felsefeyi öğrenmek olacaktır. Bu bültende kısa olarak diyalektik ve tarihi materyalizmi anlatmaya çalışacağız. Diyalektik yöntemin kavranması, onu ezberlemekten çok, hayata uygulamasına bağlıdır. «Diyalektik, devrimcilerin doğa olaylarına ve toplumsal olaylara yaklaşışı, bu olayları inceleme ve anlama yöntemidir. Materyalizm ise devrimcilerin, doğa olaylarını ve toplumsal olayları kavrayış biçimi yani onların teorisidir. «(J. Stalin, Diyalektik ve Tarihi Materyalizm,)

DİYALEKTİK YÖNTEM

Diyalektik yöntemi bir bütün olarak incelemek gerekir. Fakat anlaşılması daha kolay olduğundan diyalektik çizgiler halinde inceliyeceğiz.

DİYALEKTİĞİN BİRİNCİ ÇİZGİSİ :

HERŞEY BİRBİRİNE BAĞLIDIR.

Örnek olarak kendi okulumuzu alalım. Yönetmeliğin değiştirildiğini gördük, bunun nedenini araştırmak istiyoruz. Sadece eski yönetmelikle yenisini karşılaştırmaklamı yetiniriz? O zaman yönetmeliğin neden değiştirildiğini ortaya çıkaramayız. Müdürün bizlere kızarak yönetmeliği değiştirdiğini düşünmemiz ise komik olur. Müdür, Milli Eğitim Bakanlığında gelen emirleri uygulamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ise diğer bakanlıklarla

birlikte çalışıyordur, ve hükümetin tüm ülkede uyguladığı politikanın bir sonucu olarak eğitim konusunda bazı kararlar almaktadır. Bu örneği daha da genişletmek mümkün. Görüldüğü gibi yönetmeliğin değiştirilmesini tek başına ele alamayız. Bu olayı diğer olaylarla birlikte ele aldığımız zaman ise gerçek nedenini ortaya çıkarırız. Ülkemizde, emperyalizm ve oligarşi, halkımızın kurtuluş mücadelesinin aktif bir parçası haline gelebileceğini gösteren demokratik ortaöğrenim kavgamızı sindirmek ve bastırmak istemektedir. Bunun için de harekete geçmekte ve her yöntemi uygulamaktadır. İşte yeni yönetmelikleri gündeme getirmesinin gerçek nedeni budur.

Birde doğadan örnek verelim : Bir ağacı ele alalım, ilk bakışta ağaç doğadan ayrı, onunla ilişkisiz gibi durmaktadır. Fakat ağacı incelemeye başladığımızda, çevresiyle olan ilişkisini ve bağımlı hemen görebiliriz. Kökleri yardımıyla topraktan besin aldığını, yaprakları ile havadan oksijen alıp karbon gazı ve su buharı verdiğini anlarız. Güneştende etkilendiğini, fotosentez yapmak için faydalandığını da ortaya çıkarırız. Görüldüğü gibi ağacımız çevresindeki olaylarla organik bağlar içindedir.

Diyalektik yöntem, doğaya ve topluma, metafizik yöntemin tersine, maddelerin ve olayların birbirleri ile organik ilişkilerde olduğu, birbirlerine dayandığı, ve birbirleri ile belirlendiği tam ve bağımlı bir bütün gözüyle bakar. Buna göre, mademki bir olay ve toplum çerçevesindeki koşullardan soyutlanarak düşünüldüğünden anlamsız olacaktır, öyleyse hiç bir olay çerçevesindeki koşullardan ayrı olarak düşünülemez.

DIYALEKTİĞİN İKİNCİ ÇİZGİSİ :

HER ŞEY DURUM DEĞİŞTİRİR.

Günlük hayatta her şeyin durum değiştirdiğini, her şeyin hareket halinde olduğunu ortaya koyan binlerce ör-

nek mevcuttur. Örneğin, masanın üzerinde duran elma nasıl durum değiştirir?., bu elma nasıl hareket halinde olabilir? diye bir soru sorulabilir. Fakat o elma gerçekte hareket halindedir. On gün sonra bugünkü gibi olmayacaktır. Çürüyecek, yenemez hale gelecektir. Yine bu elma başlangıcında ilkbaharda çiçek halindeydi. Oysa şimdi meyva haline dönüşmüştür yani durum değiştirmiştir.

Fizikten bir örnek verelim : Çağdaş fizik, enerjinin dönüşüm yasasının ispatlamıştır. Bu, her şeyin durum değiştirdiğinin en açık bir kanıtıdır. Bir lokomotifin kalkışında, lokomotifte oluşturulan ısı enerjisi mekanik harekette dönüşür yani durum değiştirir. Aynı şekilde kömürün sobada yanması örneğinde görüldüğü gibi kimyasal enerji, ısı enerjisine dönüşür. Madde sürekli bir hareket, sürekli bir durum değiştirme halindedir.

Bir örnekte kendi hayatımızdan verelim. Bilincimizde durum değiştirir. Eskiden hakim sınıfların ideolojilerinin bizlerde yarattığı bilinç, kafamızda hakim durumda iken şimdi devrimci düşünce ve devrimci felsefe hakim hale gelmeye başlıyor. Görüldüğü gibi bilincimizde durum değiştirir. O da sürekli bir hareket ve gelişme halindedir.

DIYALEKTİĞİN ÜÇÜNCÜ ÇİZGİSİ :

NİTEL — NİCEL DEĞİŞİKLİK

Suyu ısıtmaya başlayınca, normal şartlar altında, 100 dereceye gelince kaynamaya başlar ve buharlaşır. Yani su sıvı halden gaz haline dönüşür, nitel bir sıçrama meydana gelir. Görüldüğü gibi bu süreçte iki türlü değişiklik meydana gelmiştir : Suyun derece ısısının yükselmesi ile meydana gelen NİCEL değişim ve suyun 99 dereceden 100 dereceye geçmesi ve kaynamaya başlamasıyla meydana gelen NİTEL değişimdir.

Bir örnekte kimyadan verelim; Eğer iki oksijen atomunu birleştiresek oksijen gazını, üçünü birleştiresek ozonu elde ederiz. Yani oksijen atomundaki sayısal (nicelik) artık, değişik nitelikte maddelerin oluşmasına yol açmaktadır. Görüldüğü gibi doğadaki bütün süreçler sıçramalı bir şekilde gelişirler, yani nicelik artışlar ile gelişen süreç bir sıçrama ile nitelik değiştirir.

Bu kanun bilincimiz içinde geçerlidir. Devrimci fikirleri benimsemeden önce: Ders sayısı azalırsa, teknik dersler konursa, laboratuvar dersleri çoğaltılırsa vb. değişikliklerle eğitimin niteliğinin değişeceğini ve aksaklıkların yok olacağını düşünürdük. Fakat eğitimin laçkalıkıyla hergün karşılaşmamız, değişen yönetmeliklerin eğitimi daha da karmaşık hale getirdiğini görmemiz, bunların ülkedeki sömürü ilişkileri ile bağımlı kurmaya başlamamız vb' nedenlerle bilincimizde bir sıçrama olur. Artık eğitimin bir kaç reformla düzelemeyeceğini anlarız. Gerçek demokratik ortaöğrenimin ancak demokratik halk iktidarında kurulabileceğinin bilincine varır ve halkımızın kurtuluş kavgasında ki yerimizi alırız. Bu anlamda bilincimizde nitel bir sıçrama olmuştur.

Toplumlarda nitelik değiştirirler. Bir zamanların çarlık Rusyası 1917'den sonra yerini Sovyetler Birliğine bırakmıştır. Çarlık Rusyasında ki sömürü ilişkileri ortadan kalkmış, yerini sömürünün olmadığı bir toplum almıştır. 1917 öncesi yapılan çalışmalar (Evrim dönemi — Nicelik gelişme) 1917 ekiminde sonuçlanmış (Devrim—nitel sıçrama) ve iktidar alınmıştır.

DİYALEKTİĞİN DÖRDÜNCÜ ÇİZGİSİ:

KARŞITLARIN MÜCADELESİ.

Bu çizgi, diyalektik yöntemin temel yasasıdır. Çelişki doğada, toplumda, bilincimizdeki her süreçte vardır. Gelişmenin, ilerlemenin, hareketin olduğu her yerde çelişki vardır.

lişkide zorunlu olarak bulunur. Çelişkinin olabilmesi için iki karşıtın bulunması gerekir. Hayat ve ölüm, yanlış ve doğru, bilgi ile bilgisizlik, haklı ile haksız gibi.

Hayatımızı örnek alalım, şu anda vücudumuzda ölüm ile yaşam arasında bir mücadele vardır. Sürekli olarak bir çok hücremiz ölmekte, yenileri oluşmaktadır. Fakat bu mücadelede şu anda belirleyici olan yön (ana çelişki) yaşamamızdır. Ölümünüze kadar devam eden bu süreçte belli bir yaştan sonra yavaş yavaş ölen hücreler fazlalaşmaya yerine yenileri oluşmamaya başlar. Yani karşıtlar arasındaki bu mücadelede ölüm yavaş yavaş gelişen yön olur, bir zaman sonrada en çok yıpranan organın —örneğin kalp krizi— görev yapmaması halinde ise karşıtlardan ölüm ağır basar, belirleyici hale gelir. Ölümünden bir müddet sonrada saçlar ve tırnaklar uzamaya, bazı organlarımız çalışmaya devam ederler. Onlarında ölmesiyle süreç tamamlanır. Yeni bir süreç başlar, vücudun çürümesi.

Bir süreçte iki karşıt bir arada bulunurlar, fakat bunlardan bir hakim durumdadır. Belli dış koşullar ile karşıtlar yer değiştirebilirler. Fakat karşıtlardan biri olmadan diğeri de olamaz. Birkaç örnek verelim: Matematikte artı ile eksi, mekanikte hareket ve karşı hareket, fizikte artı elektrik ve eksi elektrik, kimyada atomların birleşmesi ve ayrışması, toplumsal bilimlerde sınıf mücadelesi.

Her süreçte karşıtlar arasındaki mücadelenin kaçınılmaz olduğunu söyledik. Bu bütün süreçlerin aynı nitelikte olduğu anlamına mı gelir? Suyu ısıttığımız zaman karşılaştığımız sonuç ile yumurtayı ve kireci ısıttığımızdaki sonuçlar farklı farklıdır. Yani her süreç kendine has, özgül çelişkiler taşır. Enerji kanunları genel olarak elek-

trik için geçerlidir fakat elektriğin tüm kanunlarını açıklamada yeterli değildir. Özel olarak elektriğin kanunlarını ortaya çıkarmak gerekir.

Toplumlarda da aynı türden çelişkiler ve karşıtlıklar vardır. 1789 Fransız ihtilaliyle, iki karşıt — Feodallerle kapitalistler — arasındaki mücadele derebeylik toplumunun bağrında yetişen kapitalistlerin zaferiyle sonuçlanmıştı. Ve yeni bir toplum çıktı ortaya, kapitalist toplum.

Bilincimizde karşıtlar arasındaki mücadele ile gelişir, ilerler. Tarih kitaplarından bir örnek verelim. Eski-den, I. dünya savaşının (Emperyalist paylaşım savaşı) sarp kralı öldürüldüğünden veya bilmem hangi ülkenin savaş istemesi sonucunda çıktığını zannederdik, veya bunlar gibi bir çok saçma nedenlerle dayandırırđık. Bu olayı I. ve II. dünya savaşlarının, emperyalist ülkelerin aralarındaki çelişkiden dolayı çıktığını (emperyalist ülkeler eşit olmayan bir hızla gelişirler. Emperyalizm dönemine girildikten sonra ise, tüm dünya pazarları emperyalistler tarafından paylaşılmıştır. Fakat bu ülkeler eşit olarak gelişemediklerinden bir zaman sonra daha hızlı gelişen emperyalist ülke veya ülkeler eski anlaşmanın değiştirilmesini isterler. Eski anlaşma ile kendi paylarını genel yeterli olmamakta ve bu da içinde buldukları genel bunalımı derinleştirmektedir. Bunun çözümünün ise tek yolu vardır, savaş.) ve bunun tarihi bir zorunluk olduğunu öğrenmemiz ancak eski idealist tarih anlayışımıza karşı materyalist tarih anlayışımızın verdiği mücadele sonucu olmuştur.

Bir sürecin gelişmesi oldukça karışık, birbiri içine girmiş çelişkileri içerir. Bunları da birbirinden ayırmak, hangisinin daha önemli olduğunu bulup çıkarmak gerekir. Şöyle ki: Vücudumuzda ki, ölümle yaşam arasındaki mücadeleyi ele alalım. Yaşamaya başlamamızdan ölümü-nüze kadar bu karşıtlar arasında mücadele eder, bu sü-

recin bitmesi ve yeni bir sürecin başlaması ise ancak bu karşıtlardan birinin yok olması, ve bu çelişkinin çözümü ile mümkündür. O zaman hayat ile ölüm arasındaki bu çelişki sürecimizin TEMEL ÇELİŞKİSİDİR. Süreç içindeki bütün çelişkiler bu temel çelişkiden kaynaklanırlar. Fakat bu süreçte ki tek çelişki bu değildir, aynı süreçte bir sürü çelişki daha vardır. Tüm hastalıklar bu çelişkilerin somut ifadesidirler. Damar tıkanıklığı, kalp yetersizliği, ülser, vb. tüm hastalıklar bu temel çelişkinin, bir biçimi, özel şekli görünümündedirler. Bazen temel çelişkinin çözümü başka bir çelişkinin çözümü ile gerçekleşir. Bir hasta düşünelim, kalp yetersizliği, aynı zamanda da görme bozuklukları var. Yani ölümle hayat arasındaki mücadelesürecinde bir çok TALİ ÇELİŞKİ'de mevcut. Kalp yetersizliği olan hastamıza bir kalp krizi geliyor, bu anda eskiden tali bir çelişki olan kalp yetersizliği BAŞ ÇELİŞKİ haline geliyor. Yani artık çelişkinin (ölümle yaşam arasındaki mücadele) çözümü ve süreç içindeki diğer bütün tali çelişkilerin çözümü bu baş çelişkinin çözümüne bağlıdır. Kalp ya yeterli olacaktır, yani hastamız yeniden yaşamaya başlayacaktır, görme bozuklukları devam edecek, diğer bazı rahatsızlıkları geçerek, bazıları artacaktır ya da kalbin yeterli olmamasıyla baş çelişki ardında temel ve tali çelişkiler çözülecektir.

İşte bütün bu tali çelişkilerin çözümü baş çelişki haline gelen eski tali çelişkinin çözümüne bağlıdır.

Bir süreçte baş, temel ve tali çelişkilerin kavranması, sürecin niteliğinin anlaşılması için ilk ve en gerekli koşuldur. Toplumdan bir örnek verelim: Bugün dünya üzerinde temel çelişki emek ile sermaye arasında ki çelişkidir. Bütün diğer çelişkiler bu çelişkiden kaynaklanmaktadır. Fakat baş çelişki: Emperyalistlerle sömürge halkları arasındadır. Ülkemizde ki baş çelişki ise: Emperyalizm, onunla bütünleşen yerli tekelci burjuvazi ve

onlarla işbirliği halindeki tefeci-tüccar ve toprak ağalarının oluşturduğu «OLİGARŞİK DİKTA» ile tüm EMEKÇİ HALKIMIZ arasındadır.

Birde uzlaşmaz çelişki ile, uzlaşmaz olmayan karşıtları birbirine karıştırmamak gerekir. İşçi sınıfı ile burjuvazi arasında ki karşıtlık uzlaşmaz bir karşıtlıktır. Yani Antogonist bir çelişkidir. Bu tür çelişkilerin bir patlamayla, yani şiddet, zor yoluyla çözümlenmesi gerekir. Sosyalist Toplumda ki işçi sınıfı ile köylülük arasındaki çelişki ise uzlaşmaz olmayan bir karşıtlıktır. Bu tür çelişkiler ise ikna yöntemiyle özel olarak bu çelişki ise üretici güçlerin gelişmesiyle çözümlenecektir.

Gelecek Sayı: TARİHİ MATERİYALİZM

BİR BELGE

T.C.

Millî Eğitim Bakanlığı
Orta Öğretim Genel Müdürlüğü
Şubesi : Eğitim ve Öğretim
Sayı : 379 - 23642

Konu : Okul Kitaplıkları

16 Ekim 1975

..... Valiliğine :

Bazı okullarımızın sınıf ve okul kitaplıklarında mi-zah edebiyatı adı altında veya memleket gerçeklerini aksettirdikleri iddiası ile yayımlanan, fakat gerçekte millî terbiyemize aykırı, ahlâk, aile, hatta cemiyet değerlerimizi yıkmaya mâtufların bulunduğu müşahade edilmektedir.

Bu kitapların, gayeleri kurulu düzen yıkmak olan is-tikameti belli bazı yazarlara ait oluşu da dikkatten kaç-mamaktadır.

10

Dağıtımını yasaklanmış olmamakla beraber bu türlü yayınların okullarımızın takibetmekte bulunduğu eğitim ve öğretim ilkeleriyle bağdaşmadığı da bir gerçektir.

Bu sebeple :

1) Sınıf ve okul kitaplıklarında Bakanlıkça tavsiye edilerek Tebliğler Dergisinde yayımlanan,

2) Okul müdürünün uygun göreceği üç öğretmenden kurulu (Asil öğretmen bulunmaması halinde ücretli öğretmen olabilir) bir komisyon tarafından incelenerek, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öngörülen millî eğitim amaçlarına aykırılık taşımadığı ve yazımının başında açıklanan nitelikte olmadığı, dolayısı ile öğrencilerin okumasında mahzur bulunmadığı tesbit edilen,

3) Millî Eğitim Bakanlığı Klâsikleri arasında yayımlanan eserler dışındaki kitapların sınıf ve okul kitaplıklarında bulundurulmaması gerekli görülmüştür.

Millî eğitimimizin maksat ve gayesine aykırı, yukarıda bahsi geçen nitelikleri kitaplar ise toplanarak Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne gönderilecektir.

Okul müdürleri, konu üzerine gerekli hasasiyet ve sürati göstereceklerdir.

Bu yolda işlem yapılması hususunun ilgililere tebliğini önemle rica ederim.

Millî Eğitim Bakanı A.
Ahmet Nihat Akay
Müsteşar

Toplatılması istenilen kitaplardan birkaçı :

Kara Vagon (Bekir Yıldız), Toprak Ana (Cengiz Aymatov) İnce Memed (Yaşar Kemal), Esirler (Sabahattin Ali), Tırpan (Fakir Baykurt), Ekmek Kavgası (Orhan Kemal), Cemo (Kemal Bilbaşar).

11

16 Ekimde valiliklere bir genelge gönderiliyor. Konusu okul kitaplıkları. Okul kitaplıklarından, bazı kitapların, «Milli Eğitimimizin temel ilkelerine aykırı olduğu için toplanması»

Bu yıl ki Ortaöğretimde oynan oyunları bir bir düşünelim. Disiplin yönetmeliği değiştirildi, bu yeterli olmayınca bir de 55. maddesi yeniden değiştirildi, bu da yeterli olmadı şimdi de kitaplıklardan, bazı kitaplar toplatılmaya başlandı. Bütün bunlar, **Demokratik Ortaöğretim kavgamızın** yükseldiğinin en güzel kanıtlarıdır.

Bu mücadeleyi bastırabilmek için her yönetime başvurulacaktır. Genelgeler yayınlanacak, yönetmelikler yeni baştan düzenlenecek, okullara polisler yerleştirilecek, cezalar artırılabilecektir. Kavgamız yükseldikçe akla hayale gelmeyen her şeyi yapmaya başlayacaktır karşımızdakiler.

Ortaöğretimde faşist saldırıların yoğunlaştığı ortada, Faşistler öğrencilerin üzerine silahlı saldırılar düzenliyorlar, ilerici devrimci öğrencileri yıldırma için ellerinden geleni yapıyorlar. Bir çok ortaöğretim kurumunda da faşistlerin idareyle işbirliğini de somut olarak görüyoruz.

Ankarada: Çankaya lisesine yapılan saldırıyı, ilk öğretimde ki Keçiören lisesindeki ve Atatürk Lisesindeki olayları biliyoruz.

Bütün bunlar **Demokratik ortaöğretim kavgamızı bastırabilirmi?**

NE YAYINLANAN GENELGELER, NE DEĞİŞTİRİLEN YÖNETMELİKLER, NE DE FAŞİST KÖPEKLERİN SALDIRILARI, İDARENİN BASKILARI, HİÇ BİR ŞEY DEMOKRATİK ORTAÖĞRENİM KAVGAMIZI SİNDİREMEYEBİLECEKTİR.

Derste, tenefüste, yatakhane, kantinde, her yerde **FAŞİZMİN ORTAÖĞRENİMDEKİ YÜZÜNÜ TEŞHİR EDELİM. FAŞİST KÖPEKLERE KARŞI TAVİZSİZ, EN GENİŞ KİTLELERİ ARKAMIZA ALARAK GEREKEN DERSİ VERELİM.**

TARİH KİTAPLARI YALAN SÖYLÜYOR — 2

Geçen sayımızda, neden ders kitaplarını eleştirmeye gerek duyduğumuzu, **Tarih kitaplarının** tarihteki olayları, nasıl yanlış yorumladığını ve çarpıttığını genel hatlarıyla anlatmıştık. Ayrıca ilkel komünal toplumun özelliklerine de değinmiştik. İlk lise 1 tarihini incelemeye başlayacağız. Niyazi Akşit ve Emin Oktay'ın beraberce hazırladıkları ve «Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla liselerin 1. sınıflarında ders kitabı olarak okutulması kabul edilen» kitabı eleştireceğiz. Bu nedenle bu kitaptan yaptığımız bazı aktarmalar, diğer tarih yazarlarının kitaplarında aynen bulunmayabilir, veya sayfalar da değişiklik olabilir.

Kitabımızın (!) birinci konusu «**TARİH KONUSU, TARİHİN BÖLÜMLERE AYRILMASI, TAKVİME BAŞLANGIÇ.**»

«**Tarihin niteliği**» başlıklı bölümden bir aktarma yapalım. «Bu bakımdan tarih, gözlemi, deneyi ve tekrarı imkânsız olan olaylarla uğraşan ve **KANUNLARI BULUNMAYAN TEK BİLİMDİR.**» (S. 6)

Görüldüğü gibi burjuva tarih anlayışı, tarihi bir karmaşa ve tesadüfler yığını olarak göstermeye çalışır. Bu anlayışa göre hem bir bilimdir tarih (!) hemde kanunları yoktur (!).

Bilimler kendi inceledikleri alanlarında, olaylar ve nesnelere arasındaki ilişkilerin kanunlarını, işleyiş yasalarını bulur, bu kanunları nesnelere değiştirmede ve geliştirmede kullanırlar. Örneğin fizik, kimya, biyoloji kendi inceledikleri alanın kanunlarını ortaya çıkarırlar. Aynı durum sosyal bilimlerde ve **TARİH İÇİNDE GEÇERLİDİR.** Toplumların gelişiminin, ilerleyişinin, belli kanunları vardır. İşte bu kanunları ortaya ilk defa «**TARİHİ MATERİYALİZM**» çıkarmıştır. (Bu kanunları ilerde somut örneklerle açıklayacağız.)

Tarih kitabımız (1) «tarihin faydaları» adlı bölümde, tarih okumanın bir çok faydalarını saymış. Bir tanesine bakalım. «Tarih insana ait olan her şeye karşı sevgi ve sempati uyandırır.»

Osmanlı İmparatorluğunun başka ülkeleri işgal etmesini ve sömürgeleştirmesini haklı göstermeye çalışan, Hamurabi zamanında Bâbilin en parlak devrini yaşadığını yazan fakat o dönemdeki o parlak uygarlığın (!) köleler tarafından, yılların emeğiyle yapıldığını gözlerden gizlen, Mısır uygarlığından bahsedip, piramidlerin bir tanesinin yapımı için (yüz bin kölenin otuz yıl, hunharca çalıştırıldığı gerçeğini) (1) saptırmak zorunda olan tarih, bizlere nasıl insan sevgisi aşılabılır. Emekçilerden, ezilenlerden ve sömürünün ortadan kalkması için çalışanlardan yana olmayanlar insanları sevmezler. Hele burjuvazinin tarihi bunu hiç mi hiç yapmaz çünkü o sömürünün devamından yanadır. Aynı bölümden ilginç bir aktarma daha yapalım. «Tarih insanların ömrünü uzatır» (!)

Herhalde daha başka hastalıklara da iyi gelebilir. Bu komik ve anlamsız cümleyi yorumlamaya pek gerek duymuyoruz.

Tarih kitabımızdan aktarmalara devam edelim. «Tarih olaylarının meydana gelişlerinde ve uygarlık eserlerinin yaradılışında insan topluluklarının yaşadıkları coğrafi yerin ve iklim şartlarının büyük bir etkisi vardır.» Coğrafi etkenlerin önemi biraz bulanıkça konulmuş, bu amaçla toplumun gelişiminde coğrafi ortamın önemini biraz açıklamak gerekiyor. Coğrafi ortam toplumun gelişiminde önemli bir faktör ve şarttır. Fakat toplumların gelişiminin ana ve belirleyici nedeni insanı çevreleyen coğrafi ortam, nüfus yoğunluğu vb. dış nedenler olamazlar. «Coğrafi ortamın evrimi (nicel gelişimi), çok çok yavaş»

(1) (İnsanlığın tarihi, Andr'e Ribard, May yayınları Cil t1. S. 26)

tır, bütün tarih boyunca coğrafi ortam değişiklikleri pek küçük olmuştur, oysa toplum, ilkel topluluktan başlayarak sosyalizmin kuruluşuna kadar, çok büyük ilerlemeleri gerçekleştirmiştir. Bir birine benzer coğrafi koşullar içinde bulunan ülkelerin, başka başka toplumsal gelişme düzeylerinde bulunmaları ender değildir. Toplum yeni belirlemekteyken, insan, doğa güçleri karşısında hemen hemen güçsüzken, coğrafi ortamın etkisi daha belirgindi ama üretici güçler (2) arttıkça, insan doğayı kendi ihtiyaçlarına boyun eğmeye gittikçe daha çok zorluyor ve coğrafi ortamın toplumsal evrim üzerindeki etkisi azalıyor. (İlkel Toplum, Köleci Toplum, Feodal Toplum, zubritski, Milropolski, kerov.. sol yayınları, s. 23)

Görüldüğü gibi toplumların gelişiminin belirleyici nedeni değildir coğrafi ortam.

Tarih Kitabı «Tarihin başlangıcı ve devirlere bölünmesi» başlığı altındaki bölümde, ilk insanın zamanımızdan yarım milyon yıl önce yaşadığını belirtiyor. Fakat İNSANIN OLUŞUMU veya KÖKENİ hakkında hiç bir görüş belirtilmiyor. «Tarih insan geçmişinin bilimidir» (S. 5) diye yazdıktan sonra insanın oluşumunu anlatmamak, ve bu konuda görüşlerini belirtmemenin sebebi nedir?

İnsanın oluşumunu konusunun tartışılması tarih kitabının, yalan söylediğini ortaya çıkaracaktır. Çünkü bu mesele artık bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Bu konuda bizlere bir görev düşüyor. Tarih öğretmenimize bu konunun niye kitabımıza alınmadığını sormak bunu sorarkende konunun tartışılmasını sağlamak. Böylece gerçekleri tüm ortaöğrenimli arkadaşlara anlatmak. Burjuva tarihinin yalanlarını teşhir etmek.

(2) Üretici Güçler: «Üretim araçları (en başta çalışma aletleri ve bu aletleri kullanan ve böylece maddi servetleri üreteni insanların tümünden başka birşey değildir.»

İNSANIN KÖKENİ NEDİR? İNSAN NASIL OLUŞMUŞTUR?

«19. yüzyılda yapılan kazılar sırasında, bilginler, toprağın çok derin katlarında, **DIRYOPİTEK** ya da «ağaçlar üzerinde yaşayan maymunlar» adını verdikleri çok gelişmiş maymunların fosil kalıntılarını buldular. Bu bulgulardan ve hayvanlar aleminin uzun yüzyıllar süren evriminin tahlilinden sonra, büyük İngiliz doğa bilgini Charles Darwin ve onun yolunda yürüyen bilginler, hayvanlarla insanlar arasında biyolojik bir akrabalık olduğunu ve insanın bugün soyu tükenmiş olan çok gelişmiş bir maymun türünden geldiğini kanıtladılar. Bu sonuç, insanın ve çağdaş antropoid (insansı) maymunların kemik çatısı, beyin gelişimi ve kan grubu gibi anotomik, embriyolojik ve paleontolojik pek çok verilere dayanıyordu? Bilimin sonraki gelişmeleri bu materyalist teoriyi parlak bir şekilde doğruladı.» (İlkel toplum, köleci toplum, feodal toplum, Zubritski, Mitropolski, Kerov, Sol yayınlar S. 13-14)

Maymunun insana nasıl dönüştüğünü anlamak için önce maymun türündeki gelişmelere bakmak gerekiyor. 30 milyon yıl kadar önce, tropikal ormanlarda **PARAPİTEK** diye adlandırdığımız çok gelişmiş maymunlar yaşıyorlardı. Bunların daha gelişmiş bir şekli **DIRYOPİTEK** adını almaktadır. Bir maymunun gelişiminin son evresidir. Bundan sonra yaşayan, **DIRYOPİTEKLER** ile insanında bir geçiş devresi maymun türünün olduğu, Avrupa, Asya ve Güney Afrikada ortaya çıkarılan fosil ve benzeri bulgular yardımıyla ispatlanmıştır. Bu maymun türünü diğerlerinden ayıran özelliklerden biri de baş parmakla diğer parmaklar arasının açık olmasıdır. Bu, maymun türü için çok ileri bir adımdır. Bunun yardımıyla ağaçlara daha rahat tırmanabilmektedir. Aynı zamanda bu gelişim alet **YAPABİLMEK İÇİN ORGANİZMASINDAKİ GEREKLİ DEĞİŞİKLİKLERDEN** önemli bir tanesidir. (Bu

değişiklik gene iş yapma eylemi içinde oluşmuştur.) Bu maymun türünün diğer bir değişik özelliğide kafatasının değişik yapısıdır, bu değişik yapı çevre şartlarının maymun türünü dik yürümeye zorlamasıyla oluşmuştur. Daha sonradan beynin gelişimine kafatasının bu yapısı yardımcı olmuştur. İnsanın bu atalarının Afrika Güney Avrupa, Güney Asya ve Güney Doğu Asya'ya uzanan bir yarımay içinde ortaya çıktıkları ispatlanmıştır.

Bu maymun türünün insana dönüşebilmesi için gerekli şartlardan biri görüldüğü gibi biyolojik faktörlerdir. (Kemiklerin, beynin, vücut yapısının değişmesi vb.) Fakat bu faktörler insana dönüşümü açıklamak için yeterli değildirler. Maymunla insan arasındaki temel ayrımı ilk defa taya koyan Friedrich Engels'dir. Engels insanı maymundan ayıran davranışın, **insanın kendi yaptığı aletlerle giriştiği toplumsal çalışma eylemi olduğunu** kanıtlamıştır. Hiç bir hayvan alet yapabilme özelliğine sahip değildir. Bazı maymunlar alet kullanırlar, ayılar taş atarlar, birçok hayvan değişik türden alet kullanabilir, fakat hiçbiri **İŞ ALETLERİ ÜRETEMEZLER**. İşte en gelişmiş insanınmsı maymun türünün, alet kullanımından alet yapımına geçişi, «maymunların insan yarattığı haline değişmesini haber vermiştir.

«Kısacası hayvan dış doğadan sadece yararlanır ve salt varlığı ile onda değişiklikler meydana getirir; insan onda değişiklikler meydana getirerek amaçlarına yarar duruma sokar, ona **egemen** olur. İnsanın öteki hayvanlardan son ve en önemli farkı budur, bu farkı meydana getiren gene iştir.» (Friedrich Engels, Doğanın Diyalektiği S. 217) (Altı Engels tarafından çizilmiş.)

Görüldüğü gibi iş sayesinde maymunun eski hünersiz eli insanın hünerli ve dünyayı değiştiren eline dönüşüyordu. İnsanlar iş yaptıkça biyolojik gelişimlerinde hızlanmak-

taydı. Daha fazla hayvan avlamakta, daha fazla et yemekte ve daha fazla gıda almaktaydılar. Bu insanların kemik yapılarını geliştiren bir olaydı.

DİLİN ORTAYA ÇIKIŞI: Tarih kitabımız dilin nasıl ortaya çıktığı konusunda da hiç bir görüş getirmemektedir. Dilin yani insanlar arasında ilk anlaşmanın başlaması da iş yardımıyla olmuştur. İş yapabilme özelliğinin ortaya çıkışıyla birlikte insanlar toplu halde iş yapmaya başlamışlardır. İşte bu eylem içerisinde emir kipi ilk defa ortaya çıkmıştır. İnsanlar arasında işbölümünün ortaya çıkışı ve bunun gelişmesi sürecinde, konuşma organında gelişmiştir. Sonunda ortaya insanların anlaşabilecekleri ortak bir dil çıkmıştır. Dil yardımıyla insanların çalışma özellikleride geliştirdi. Birbirlerine ve kendilerinden sonra gelen kuşaklara kendi deneylerini hep dil yardımıyla aktardılar. Tarihin başlangıcında, insanlar küçük topluluklar halinde yaşıyorlardı, birbirleriyle ilişkileri çok azdı bu yüzden her grubun dili ayrı oluyordu. Dilin iş eyleminin sonucu olarak ortaya çıktığını kanıtlayan bir örnekte hayvanlar aleminden verelim. Karıncalar arasında bir işbölümü vardır. Bazıları yiyecek toplarken, bazıları bunların depolama işleriyle uğraşır, bazısı da yiyecekleri korur. İşte bu iş bölümünün sonucu, karıncaların antenlerini birbirlerinin antenlerine dayayarak ortak bir dil yardımıyla anlaşabildiklerini saptanmıştır. Tabii ki bu dil karıncalar arasındaki işbölümünün dar sınırları ile çevrilidir.

İnsanın maymundan bu evrimi kısa bir zaman içerisinde olmamıştır. «Şüphesiz ağaca tırmanan maymunlar topluluğundan bir insan toplumu meydana gelinceye kadar yüzbinlerce yıl (dünyanın tarihinde insan hayatının bir saniyesinden fazla değil) geçti, Ama sonunda bu da oldu.» (Friedrich Engels, Doğanın Diyalektiği, S. 212)

İnsanın evrimini ve dilin ortaya çıkışı işte böyle oldu. gelecek sayımızda tarih önceki devirleri ve o devirde insanlar arası ilişkileri açıklayacağız (Sürecek)

ORTAÖĞRENİM GENÇLİĞİNİN EYLEM BİRLİĞİ İÇİN İ L E R İ !

2 Ocak: Yozgat'ta Boğazlıyan Lisesindeki devrimci arkadaşlar yayınladıkları bir bildiri ile tüm ülke çapında sürdürülen kıyım ve baskıları protesto etmişlerdir. Ayrıca öğrenci velilerini de öğrencilerin yanında görmek istediklerini açıklamışlardır.

Kayseri Eğitim Enstitüsünde okuyan 4 devrimci arkadaşta 25-30 kişilik faşist bir grup okul önünde saldırmıştır. Bu arada okuldan arkadaşlara yardım etmek amacıyla dışarıya çıkmak isteyen devrimci arkadaşlara öğretmen Yakub Akbayır engel olmak istemiştir. Arkadaşlar saldırganların okuldan değil dışardan gelen faşistler olduğunu bildirmişlerdir.

Faşist zorbalara karşı, her yerde, tavizsiz bir mücadele örgütleyelim.

Tunceli lisesinde öğrenciler öğretmen yokluğu nedeniyle boykota gitmişlerdir. Okulda 65 öğretmen bulunması gerektiği halde ancak 12 taneyle öğretime devam edildiğini açıklayan öğrenciler bu duruma son verilmesini istemişlerdir. Arkadaşlar ayrıca boykotlarının siyasal bir amaç taşımadığını da açıklamışlardır.

Ortaöğrenim gençliğinin en geniş Anti-faşist, Anti-emperyalist birliği ancak akademik-demokratik sorunlara siyasal bir öz kazandırılarak gerçekleştirilebilir. Okulumuzda 65 öğretmen yerine 12 tane varsa bunun nedeni ülkemizde eğitimin de (Diğer alanlar (Ekonomik, Siyasal İdeolojik) olduğu gibi) EMPERYALİZMİN DENETİMİNDE olmasındandır. BÜTÜN AKADEMİK — DEMOKRATİK TALEPLERİMİZİN ÜLKEDEKİ SÖMÜRÜ İLİŞKİLERİYLE OLAN BAĞINI HER ZAMAN VURGULAMALIYIZ.

3 Ocak : Faşistler Orta Doğu Teknik Üniversitesi arabalarına silahlı saldırıda bulunmuşlar ve dört arkadaş ge-

şitli yerlerinden kurşunla yaralanmışlardır.

Çanakkale'nin Bayramiç Lisesinde üç saatlik bir direnişe geçen öğrenciler, okul idaresini ve ülke çapındaki saldırıları protesto etmişlerdir. Halktanda büyük destek gören arkadaşlardan 21'i göz altına alınmıştır. Bu arada okulun bütün camları kırılmıştır.

İzmir Ticaret Lisesinde okul içinde bir forum düzenleyen arkadaşlar, Okul Müdürünün faşist tavrını teşhir etmişler ve akademik — demokratik istekleri uğruna sonuna kadar mücadele edeceklerini bildirmişlerdir.

5 Ocak : Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinde Ülkü Ocaklarının düzenledikleri gösteri ve lise müdüründe konuşması halktan ve öğrencilerden gelen tepkiler sonucu engellenmiştir. Bir kaç gün önceki bir toplantıda Kaymakam Halef Cevrioğlunun «Türkiyenin Anayasası Kuran-ı Kerimdir» demesini protesto eden öğrenciler ve halktan 13 kişi gözaltına alınmıştır.

Kadıköy Fikirtepedeki eğitim enstitüsünü basan faşist komandoların açtıkları ateş sonucunda bir karı koca yaralanmışlardır. Faşistlerin bu saldırılarını protesto eden devrimci öğrenciler «Bağımsız Türkiye» «Katil İktidar, Kahrolsun Faşizm» gibi sloganlar atmışlardır, bu saldırıyı protesto etmişlerdir.

Trabzon Lisesine faşistlerin yaptıkları saldırıdan sonra devrimci öğrenciler göz altına alınmıştır. Bu arada Okul Müdürü Ali Ulusal faşistleri desteklemekte ve devrimci öğrenciler üzerinde terör havasını estirmektedir. Okulda iki yıl içinde dokuz öğrenciye sürgün, iki öğrenciye iki yıl süreyle tart ve 97 öğrenciye de çeşitli cezalar uygulanmıştır. Birçok devrimci arkadaşın göz altına alınmasından sonra faşistler okulu işgal etmişler, ve devrimci arkadaşları içeriye sokmamaya çalışmışlardır. Bu olay faşist —polis— idare ittifakının en somut olarak görüldüğü olaylardan biridir.

7 Ocak : Faşistlerin Hacettepe Üniversitesi yurduna

yaptıkları baskın sonucu yaralanan Şükrü Bulut öldü. Siyasal Bilgiler Fakültesi önünde yapılan gösterilerde faşizm lanetlendi.

Adana'da, İmam Hatip ve Sanat Okullarından mezun olan öğrencilerin Üniversiteye alınmamasını protesto eden İmam Hatip Lisesi, Yapı Meslek ve Sanat Liselerinin günlük direniş yapılmıştır. Bu arada 12 öğrenci de göz altına alınmıştır.

Adana Eğitim Enstitüsü de, tüm eğitim enstitülerinde olan boykotu desteklemek için direnişe geçmiştir.

Diyarbakır İlköğretim lisesinde faşistlerin saldırıları üzerine çıkan kavgada bir devrimci arkadaşımız yaralanmıştır.

Trabzon Fatih enstitüsü öğrencileri akademik-demokratik sorunlarına çözüm bulabilmek için boykota gitmişlerdir.

Malatya endüstri meslek lisesi öğrencileri üniversite yasasında değişiklik sağlayacak tasarının Cumhurbaşkanı tarafından geri çevrilmesini protesto etmek amacıyla bir günlük boykot yapmışlardır.

8 Ocak : Ziraat ve Veteriner fakültelerinden gelen faşistler Yıldırım Bayezit Meslek Lisesini sarmışlar ve M.T.T.B.'nin bildirisini dağıtmaya başlamışlardır Bu sırada okuldan çıkan Necdet Çeliktan arkadaşımıza ateş açmışlar, arkadaşımız bacağından yaralanmıştır.

Hacettepe Üniversitesinde direnişe geçen öğrencilerin rencilerin üzerine polisler ateş açmışlardır. Bunun sonucunda bir çok arkadaş yaralanmıştır.

Bunlar içinde Nuray Erenler adlı kız arkadaşımızın durumu ise çok ağırdır. Bu hunharca saldırıyı protest eden, hacettepeli asistanlar, doktorlar, müdahdemler yürüyüş yapmışlar ve faşizmi lanetlemiştir.

9 Ocak : İsparta Eğitim Enstitüsünde Faşist idarenin

baskıları devam etmektedir. Son olarak okulda mescit açan, kot pantolan giyilmesini yasaklayan ve not, dayak gibi yöntemlerle öğrenciler üzerinde baskısını sürdüren idareyi öğrenciler protesto etmişlerdir.

12 Ocak : Faşistler Maçka'da iki arkadaşımızı (Özer Elmas, Kemal Nabi) pusuya düşürerek kurşunla yaralamışlardır.

Ankara Atatürk Lisesi dağıldıktan sonra iki devrimci arkadaşımıza saldıran faşistler, arkadaşları yaraladılar. Ankara Atatürk Lisesinde, pansiyonda faşistler öğrencileri ülkü ocaklarına yardıma zorlamakta, veremeyenleri dövmektedirler. Ayrıca okul çıkışlarında faşist köpekler yalnız gördükleri devrimci arkadaşlarımıza saldırmakta ve kızlara da sarkıntılık etmektedirler.

Saat 20.00 sıralarında Cumhuriyet Akşam Ticaret Lisesine faşistler tarafından bomba atılmıştır. Faşistler önce okulda boykot koymat istemişler buna başaramayınca da, bomba atarak okulu tatil ettirmek istemişlerdir. Bu konuyla ilgili Cumhuriyet Akşam Ticaret Lisesi Devrimci öğrencileri bildiri yayınlamışlar ve olayın amacını açıklamışlardır. Bildiri şöyle bitmektedir.

«Arkadaşlar yurt çapında devam etmekte olan faşist baskılar okulumuzda da uygulanmaktadır. Yükselen mücadelemizden korkan faşistler terör uygu layarak bizi susturacaklarını sanıyorlar. Bunun için okuldan dinamit patlattılar, okulu kurşunladılar. Faşistlerin bu tertiplerini bu güne kadar bozduk, bundan sonra da yapacakları saldırıları bütün Cumhuriyet Akşam Ticaret Lisesi öğrencileri olarak göğüsleyeceğiz. Bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da mücadelemiz aşağıdaki haklı isteklerimiz doğrultusunda sürecektir.

- 1 — Okulda yapılan bombalı faşist saldırıların sona erdirilmesi,
- 2 — Öğrencilerin can güvenliğinin sağlanması,
- 3 — Ezberci eğitim sisteminin sona ermesi,

4 — Meslek okulu mezunlarının bütün fakültelere girebilmelerinin sağlanması,

5 — Öğrencilerin kişisel baskı ve tutumlarını, notu olarak kullanmalarının sona erdirilmesi,

6 — İmtihan günlerinin peş peşe olmaması,

7 — On beş günlük raporların devamsızlığa sayılmaması,

EMPERYALİST GERİCİ EĞİTİME HAYIR!

DEMOKRATİK ORTA ÖĞRENİM KAVGAMIZDA İLERİ!

KAHROLSUN FAŞİZM ve EMPARYALİZM!

**CUMHURİYET AKŞAM TİCARET LİSESİ
DEVRİMCİ ÖĞRENCİLERİ**

Ülkemizdeki ortaöğrenim gençliğinin örgütlenme çalışmaları giderek yaygınlaşıyor. Mücadelemize paralel olarak ilerleyen örgütlenme çalışmaları sürüyor. İşte, Diyarbakır ortaöğrenimli kardeşlerimiz de kendi örgütlerini oluşturmuş durumdadır. Bültenimizin bu sayısında Diyarbakır Devrimci Liseliler Derneği (LİS-DER)'in bir bildirisini yayımlıyoruz :

«KARDEŞLER

Günümüz Türkiye'sinde uyanan ve bilinçlenen halk kitleleri sömürgeciğe, emperyalizme ve faşizme karşı kurtuluş mücadelesini yükseltiyor. Halkımızın yükselen mücadelesini önleyemeyen M.C. Hükümeti faşist katilleri devrimcilere saldırtmakta ve onları sıkıyönetimle tehdit etmektedir. Devrimciler üzerinde sistemli ve plânlı bir şekilde sürdürülen bu saldırı ve baskılar Orta dereceli okullarda da kendini göstermektedir.

Şehrimizde bulunan Ziya Gökalp Lisesi, Meslek Lisesi, Öğretmen Lisesinde Anti-Demokratik uygulamalar hüküm sürmektedir.

Z.G. Lisesi Müdürü Dernekler Kanununu tanıtmakta ve yürürlükte olan kanunlara bile tahammül edememektedir. Derneğimize üye olan öğrencilere her tür-

l baskıyı yapmakta, Dernek Başkanını Kuruluş Bildirini dağıtmasından dolayı sürgün edebilmekte ve «Her stediğimi yaparım, gidin beni istediğiniz yere Őikâyet din» diyebilecek gücü kendinde görmektedir.

Sanat Meslek Lisesinde okuldaki yolsuzluklara ve anti-demokratik uygulamalara karşı çıkan öğrenciler, cezalandırılmakta ve dvlmektedirler.

Öğretmen Lisesinde ise faşist saldırılar gittikçe yoğunlaşmaktadır. Saldırılar okul idaresi tarafından planlanmakta ve sağcı öğrenciler tarafından sahneye konulmaktadır. Okula atanan müdürün M.H.P. militanlarından olduğunu tüm Diyarbakır halkı iyi bilmektedir. Sayın Müdür bey okul açıldığından beri sağcı öğrencileri korumuş ve devrimci öğrenciler üzerinde bir yıldıрма ve baskı politikası izlemiş, böylece bir çok olayın çıkmasına sebep olmuştur. Sağcı ğrencilerin okul içinde devamlı silâhlı gezmesine göz yummuş, ve buna teşvik etmiştir. Devrimci yatılı öğrenciler üzerinde saldırılar yoğunlaşmakta ve bu saldırılar da Eğitim Őefinin büyük katkısı olmaktadır. Sağcı ğrencilerin en son olarak devrimci bir öğrenciyi bıaklamalarına karşı okul idaresi bir ihtarda dahi bulunmamıştır.

Bozuk düzenin bir parçası olan gerici eğitim sistemi ve bu sisteme bağlı olan Eğitim Kurumlarında ki Irkçı, gerici yöneticilerin uyguladıkları anti-demokratik uygulamalara karşı Devrimci-Demokratik Lise ve kavgamız devam edecektir. Faşist Katillerin, faşist saldırılarına hiç bir zaman boyun eğilmeyecektir. Ve bütün devrimciler her ne pahasına olursa olsun tek bir yumruk gibi karşı duracaktır.

KAHROLSUN GERCİCİ EĞİTİM
DEVİRİM İÇİN EĞİTİM
YAŐASIN DEMOKRATİK LİSE KAVGAMIZ!
DİYARBAKİR DEVİRİMCİ
LİSELİLER DERNEĞİ
LİSE—DER

DÜŞMESİN BİZİMLE YOLA
EVİNDE AGLAYANLARIN
GÖZ YAŞLARINI
BOYNUNDA AĞIR BİR
ZİNCİR GİBİ
TASIYANLAR
BIRAKSIN PESİMİZİ
KENDİ YÜREĞİNİN
KABUĞUNDA
YASAYANLAR

nażim hikmet